

Vegleiðing um próvtøku í samfelagsfrøði í 9.flokki

Á sumri 2020 hevur samfelagsfrøði verið lærugrein í fólkkúlanum í trý ár. Tá er møguleiki fyri, at næmingar skulu til próvtøku í fakinum. Próvtøkan er skipað bæði við sjálvvaldum tilfari og kendum tilfari.

Sjálvvalt tilfar

Námsætlanin tilskilar, at ein munnlig próvtøka verður hildin “*við støði í framløguaetlan – sonevnd synopsispróvtøka, sum fevnir um tveir partar: 1) Framløga av sjálvvaldum evni við støði í framløguaetlan og 2) Samtala við støði í próvtøkuspurningi í kendum tilfari. Próvtøkan varir í 20 minuttir, íroknað próvdøming. Eingin fyrireikingartíð verður givin.*”

Framløguaetlan og synopsa eru tvey hugtøk, ið stundum koma í bland. Ymiskt er hvussu hetta verður praktiserað í ymiskum lærugreinum og á ymiskum skúlum. **Fylgiskjal A** sýnir ein leist fyri hvussu framløguaetlanin til 9. flokspróvtøkuna er ætlað. Dentur verður lagdur á, at ein slík framløguaetlan eigur ikki fylla meiri enn eina síðu. Námsætlanin tilskilar, at “*Framløguaetlanin er skrivlig. Hon er eitt yvirtilt yvir sjónarmið, sum próvtakarin fer at viðgera í sínari framløgu, og skal í mesta lagi fevna um eina A4 síðu.*” Hetta avmarkar eisini arbeiðið, ið skal leggjast í hana. Dentur skal leggjast á, ein framløguaetlan einans inniheldur stuttar setningar og stikkorð, men ikki longri, samhangandi tekst. Ein annar, drúgvari leistur verður brúktur í øðrum lærugreinum, m.a. í føroyskum, men hesin skal ikki brúkast í hesum føri.

Próvhoyringin í sjálvalda evninum varir í umleið 6-8 minuttir og tekur støði í undirvísingargongdunum frá 8. og 9. flokki. Ynskir næmingur at taka støði í tilfari frá 8. flokki, má skúlin bera so í bandi, at næmingurin hevur atgongd til hetta tilfarið. Bøkurnar liggja eisini sum i-bøkur á ibok.nam.fo

Kent tilfar

Seinni parturin av próvtøkuni er einfaldari at skilja. Vísast skal tó á, at próvtøkuspurningurin “*skal knýta seg at teksti og keldum úr skjalfestari undirvísingargongd í 9. flokki*”. Harumframt skal hann “*taka støði í øðrum yvirskipaðum høvuðsevni enn tí, sum próvtakarin hevur valt at leggja fram í sjálvalda evninum.*”

Sostatt skal lærarin hugsa um at velja burtur úr tilfarinum frá 9. flokki, umframt tryggja sær, at um næmingurin velur at fara upp í t.d. “Hugsjónum”, eigur kenda tilfarið at snúgva seg um okkurt annað.

Fylgiskjal B sýnir ein leist fyri hvussu próvtøkuspurningar í kendum tilfari kunnu síggja út.

Próvhoyringin í kenda tilfarinum varir í umleið 5-7 minuttir.

Meiri stendur at lesa um øll hesi viðurskifti í **Fylgiskjal C**, ið er úrdráttur úr Námsætlanini. Somuleiðis er vegleiðing til munnligu próvtøkuna í samfelagsfrøði í 9. flokki (frá mai 2017) lögð við sum **Fylgiskjal D**.

Nám

Fylgiskjal A:

Dømi um framløguætlan í samfelagsfrøði

Navn	Óli Ólason
Lærari	Per Persen
Skúli	Tórshavnar Skúli
Flokkur	9.A
Yvirskipað evni	Politikkur
Sjálvvalt evni	Føroya Løgting

1. Orsøkir til valda evnið:

- Áhugi fyri føroyskum politikki
- Ynski at vita meira um, hvussu Løgtingið er skipað og hvussu løgtingsfólk arbeiða.

2. Høvuðstættir, ið eg fari at viðgera:

a) Søgan um Føroya løgting:

- Upprunin og staðseting
- Avtøkan og endurstovnanin í 1852

b) Hagfrøði og fakta:

- Tingmannatal
- Flokkar
- Kynsbýti

c) Týðningur og framtíðin:

- Virðing og avbjóðingar
- Mínar egnu hugsanir um Føroya løgting og løgtingsskipanina

---

3. Keldulisti

I Løgtingið 150 – Hátíðarrit 1 Ritgerð: Hans Andrias Sølvará

III Løgtingið 150 – Hátíðarrit 3 Val og valtøl, leitorð og yvirlit

Samfelagið – eg og vit øll (Nám 2019)

Heimasíðan: www.logting.fo

Fylgiskjal B:

Tvey dømi um próvtøkuspurningar í kendum tilfari

Politikkur	<i>Samfelagið – og vit s. 89-90</i> “Høgra/vinstra, Samríki/sjálvræði” og “løgtingsval”.	<ul style="list-style-type: none"> • Greið frá høvuðsmuninum á flokkum í Føroyum. • Hvør er tín hugsan um politikk og hvønn politiska veg, heldur tú, at vit eiga at fara sum land?
-------------------	--	--

(Bókin til 8. flokk er brúkt sum grundarlag, tí bókin til 9. flokk ikki er givin út í skrivandi stund.)

Búskapur	<i>Samfelagið – og vit s. 17-18</i> “Marknaðarføring og lýsingar”	<ul style="list-style-type: none"> • Hvat er marknaðarføring og hví marknaðarføra? • Hvør er tín hugsan um at gera lýsingar ætlaðar børnum? Hvørji vandamál eru við tí?
-----------------	--	--

Fylgiskjal C:

Námsætlanin um eftirmeting og próvtøku

9. flokkur

Eftirmeting

Einstaki næmingurinn skal eftirmetast á vegis í undirvísingargöngdinni við stöði í antin skriflegum ella munnlegum framlögum. Næmingurinn eigur að hafa eina greiða fatan af stöðu síni í mun til fakligu málini í lærugreininni, og hann eigur að fáa vegleiðing um, hvussu og hvörjum arbeiðast skal við fyrri at rökka málunum.

Týðandi er, at allir næmingar verða hoyrdir í undirvísinginni, soleiðis at tryggjað verður, at allir næmingar hafa eina nœktandi fakliga menning. Lærarinn eigur javnan at kunna einstaka næminginn um, hvörji førleikamál eru rokkin. Eisinni skal samtala við einstaka næminginn tryggja, at hann gerst tilvitaður um, hvat hann megnar, og hvörjar førleikar, hann eigur at styrkja. Einstaki skúlin ger skriflegar reglur fyrri, nær og hvussu eftirmetingarnar verða framdar, og hvussu eftirmetingarnar verða latnar næmingunum.

Próvtøka

Hildin verður ein munnlig próvtøka við stöði í framlöguætlan – sonevnd synopsispróvtøka, sum fevnir um tveir partar:

1. Framløga av sjálvvaldum evni við stöði í framlöguætlan
2. Samtala við stöði í próvtøkuspurningi í kendum tilfari

Próvtøkan varir í 20 minuttir, íroknað próvdøming. Eingin fyrireikingartíð verður givin.

Sjálvvalda evnið

Sjálvvalda evnið tekur stöði í skjalfestu undirvísingargöngdunum í 8. og 9. flokki. Próvtakarin leggur fram sjálvvalda evnið munnliga, við stöði í framlöguætlaninni, sum lærarinn hevur góðkent undan próvtøkuni. Próvtakarin kann harumframt stuðla seg til sínar egnu viðmerkingar, men ikki at lesa beinleiðis burturúr, hvørki framlöguætlan ella viðmerkingum.

Próvhoyringin í sjálvvalda evninum varir í umleið 6-8 minuttir.

Til fyrra partin av munnligu próvtøkuni ger næmingurinn eina ætlan, ið er stöði undir framlöguni.

Framlöguætlanin skal innihalda:

- Navn/nøvn, flokkur og skúli
- Heitið á yvirskipaða evninum, ið sjálvvalda evnið hoyrir til
- Heitið á sjálvvalda evninum
- Stutt grundgeving fyrri, hví evnið er valt

- Høvuðstættir, sum næmingurin fer at viðgera
- Keldulisti

Framløgúætlanin er skrivlig. Hon er eitt yvirlit yvir sjónarmið, sum próvtakarinn fer at viðgera í sínari framløgu, og skal í mesta lagi fevna um eina A4 síðu.

Í samráð við læraran fara næmingarnir í holtur við sjálvvalda evnið og framløgúætlanina í mars mánaði. Næmingurin skal lata læraranum góðkendu framløgúætlanina í talgildum líki í seinasta lagi 14 dagar áðrenn seinasta undirvísingardag.

Próvhoyrari og próvdómari kunnu seta dýpandi spurningar til framløguna.

Kenda tilfarið

Seinni partur av próvtøkuni snýr seg um samtalu millum próvtakara og próvhoyrara, sum tekur stóði í próvtøkuspurningi í kendum tilfari, sum næmingurin hevur fingið við lutakasti, beint eftir, at fyrri partur av próvtøkuni er av. Próvtøkuspurningurin skal knýta seg at teksti og keldum úr skjalfestari undirvísingargongd í 9. flokki og skal taka stóði í øðrum yvirskipaðum høvuðsevni enn tí, sum próvtakarinn hevur valt at leggja fram í sjálvvalda evninum.

Próvhoyringin í kenda tilfarinum varir í umleið 5-7 minuttir.

Próvtøkutilfar, framløgúætlan og próvtøkuspurningar verða send próvdómaranum til góðkenningar sambært kunngerð um próvtøkur fólkaskúlans.

Dømingargrundarlag

Próvhoyrt verður í kendum tilfari, ið er knýtt at teimum økjum, sum arbeiðt hevur verið við í undirvísingini. Tiltarið, ið er grundarlag undir munnligu próvtøkuni, skal í sínari heild síggja til, at øll førleikamál í lærugreinini eru umboðað. Av hesi orsök má tiltarið, ið næmingurin skal viðgera til próvtøkuna, vera ymiskt hættað, soleiðis at bæði tekstir, tøl, myndlar o.a. verða viðgjørd í próvtøkuni. Próvhoyrarin tryggjar, at næmingurin fær móguleika at førka seg av tí endurgevandi stiginum upp á tað viðgerandi og metandi stigið.

Givið verður eitt próvtal við stóði í einari heildarmeting av samlaða avriki próvtakarans.

Próvtalslýsingar

9. flokkur munnlig próvtøka

Próvtal	Heiti	Lýsing
12	Framúr gott	Munnliga framløgan er greið, samanhagandi og væl skipað. Málið í framløguni er fjølbroytt og neyvt. Próvtakarinn er sera virkin í fakligu samrøðuni. Próvtakarinn kemur framúr væl kring evnið, við bert fáum ella

		ongum týðandi manglum. Próvtakarin vísir, at hann hevur gott innlit í vitan og hugtøk í lærugreinini og dugir at nýta fleiri arbeiðshættir til at viðgera og meta um. Hann megnar eisini væl at flyta seg úr tí ítøkiliga í tað úrtøkiliga.
7	Gott	Munnliga framløgan er greið, rímiliga samanhangandi og hampuliga væl skipað. Málið í framløguni er hampuliga fjølbroytt og gott. Próvtakarin er virkin undir fakligu samrøðuni. Próvtakarin kemur kring evnið, tó við fleiri manglum. Próvtakarin vísir innlit í vitan og hugtøk í lærugreinini og dugir at nýta arbeiðshættir til at viðgera og meta um. Hann megnar í ávísan mun at flyta seg úr tí ítøkiliga í tað úrtøkiliga.
02	Nøktandi	Munnliga framløgan er rímiliga væl skipað. Málið í framløguni er nøktandi. Próvtakarin er við í fakligu samrøðuni. Stuðlaður kemur próvtakarin nøktandi runt í evninum. Próvtakarin hevur avmarkað innlit í vitan og hugtøk í lærugreinini og megnar nærum ongar arbeiðshættir. Tó megnar hann nøktandi at hugleiða um ítøkilig viðurskifti í lærugreinini.

Vegleiðing til munnligu próvtökuna í samfelagsfrøði í 9. flokki

Munnliga próvtøkan

Munnliga próvtøkan er í tveimum pørtum:

1. Framløga av sjálvvaldum evni.
2. Próvtøkuspurningur úr kendum tilfari.

1. Framløga av sjálvvaldum evni

Til fyrra partin av munnligu próvtøkuni ger næmingurin eina ætlan, ið er støði undir framløguni.

Framløguættlanin skal innihalda:

- Navn/nøvn, flokkur og skúli.
  - Heitið á yvirskipaða evninum, ið er eitt av kjarnaøkjunum í lærugreinini, sjálvvalda evnið hoyrir til.
  - Heitið á sjálvvalda evninum.
  - Stutt grundgeving fyri, hví evnið er valt.
  - Høvuðstættir, sum næmingurin fer at viðgera.
  - Keldulisti.
- Framløguættlanin er skrivlig. Hon er eitt yvirlit yvir sjónarmið, sum próvtakarin fer at viðgera í sínari framløgu.
  - Framløguættlanin skal í mesta lagi fevna um eina A4 síðu.
  - Í samráð við læraran fara næmingarnir í holtur við sjálvvalda evnið og framløguættlanina í mars mánaði.
  - Næmingurin skal lata læraranum góðkendu framløguættlanina í talgildum líki í seinasta lagi 14 dagar áðrenn seinasta undirvísingardag.
  - Framløguættlanirnar verða sendar próvdómara, ið skal hava tær í seinasta lagi 7 dagar, áðrenn próvtøkan fer fram (hetta ger lærarin, um farið verður til próvtøku í samfelagsfrøði)

1.1 Sjálvvalda evnið

- Sjálvvalda evnið tekur støði í skjalfestu undirvísingargongdunum í 8. og 9. flokki.
- Í februar/mars mánaði í próvtøkuárinum hava lærari og næmingar hugarok um mógulig evni, sum eru knýtt at teimum yvirskipaðu evnunum, ið flokkurin hevur arbeitt við ella fer at arbeiða við í skúlaárinum.
- Undirvísingargongdirnar endurspeгла, at arbeitt hevur verið við ymiskum tekstasløgum og evnum gjøgnum árið – bæði í skrivligum og munnligum høpi. Talan kann vera um stuttar ástøðiligar tekstir, yrkistekstir, tíðargreinar, dokumentarsendingar, sjónvarpssendingar o.a.
- Próvtakarin skal duga at nýta viðkomandi keldur, so sum tekstir og/ella aðrir miðlar.

1.2 At velja og fyrireika sjálvvalda evnið

Næmingar í 9. flokki fara undir at arbeiða við sjálvvalda evnið og framløguættlan í mars mánaði:

- Yvirskipað evni eru: **politikkur, sosiologi ella búskapur**
- Hvør næmingur velur sítt yvirskipaða evnið, sum hann hevur hug at arbeiða við

- Næmingarnir kunnu arbeiða einsamallir ella í bólki við 2-3 næmingum (tó skulu næmingar einsæris til próvtøku)
  - Hvør næmingur ger sína egnu framløguætlan
  - Næmingarnir gera av, hvørjar keldur teir brúka
  - Næmingarnir seta 2-4 hugdýpingarspurningar til valda evnið
  - Næmingarnir skriva stuttar, beinraknar viðmerkingar til ymisku spurningarnar í framløguætlanini
  - Næmingarnir kanna og leita eftir tilfari, ið kann geva teimum íblástur, t.d. bókur, filmar, heimasíður, fløgur og bløð.
- Lærarin er vegleiðari í tilgongdini og skal hjálpa næmingunum at velja tilfar og at avmarka seg í mun til fyrireiking og próvtøkuna í hesum fyrra parti, sum er 6-8. minuttir.
  - Næmingarnir nýta 6-8 tímar í skúlanum at gera framløguætlanina. Arbeiðið fer fram í tímunum í samfelagsfrøði.
  - Tekstirnir og keldurnar til sjálvvalda evnið kunnu vera úr keldum, ið arbeitt hevur verið við í 8. og 9. flokki, men næmingurin skal eisini velja aðrar viðkomandi tekstir og keldur.
  - Lærarin skal góðkenna endaligu framløguætlanina, áðrenn hon verður latin inn.
  - Framløguætlanin skal latast læraranum til góðkenningar í seinasta lagi 14 dagar undan seinasta undirvísingardeggi.

1.2.1 Um flokkurin skal til próvtøku í samfelagsfrøði:

- Tá ið greitt er, at farið verður til próvtøku, hava næmingar møguleika at arbeiða víðari við framløguætlanini við at finna fleiri keldur, og tá verður framløguætlanin dagförd samsvarandi.
- Framløguætlanin telur ikki við í próvdømingini.

1.3 Leisturin í fyrra partinum av próvtøkuni:

- Próvtakarin hevur framløguætlanina við sær til próvtøkuna og kann styðja seg til hana, tó at hann ikki lesur alt upp orðarætt úr henni.
- Letur næmingur ikki framløguætlanina inn, fer hann til próvtøku uttan hesa at styðja seg til.
- Próvtakarin fær 6-8 minuttir at leggja fram munnliga sítt sjálvvalda evnið við støði í framløguætlanini.
- Próvtakarin kann hava sínar egnu viðmerkingar við til próvtøkuna, men ikki er loyvt at lesa beinleiðis upp úr teimum.

<i>Dømi um framløguætlan</i>
Skúli: Eysturskúlin
Lærugrein: Samfelagsfrøði
Navn: Bárður Bárðarson
Flokkur: 9. á
Yvirskipað evni: Politikkur
Sjálvvalt evni: Politisk ungmanna feløg í Føroyum

2. Yvirskipað evni: Politikkur

3. Heitið á sjálvvalda evninum: Politisk ungmanna feløg í Føroyum

4. Grundgeving fyri, hví evnið er valt:

- *Persónligur áhugi í politikki*
- *Eri sjálvur í politiskum ungmannaafelagi*
- *Týðningur at ungfólk eru í politikki*

5. Høvuðspunkt og øki í framløguni

A. Søgan um politisk ungmannaafeløg:

- *Hví politisk ungmannaafeløg spruttu fram*
- *Hvønn týðning feløgini fingu fyri flokkin*
- *Hvønn týðning feløgini fingu fyri føroyskan politikk*

B. Týðningurin av politiskum ungmannaafeløgum í Føroyum í okkara samtíð og framtíð

- *Hvussu støðan hjá ymisku ungmannaafeløgum er í dag - á hvønn hátt verða tey hoyrd og vird?*
- *Hvussu eitt ungmannaafelag kann ávirka førdá politikkin og samfelagið sum heild.*
- *Tørvurin á ungmannaafeløgum í framtíðini*

5. Keldulisti:

- "Nú er tann stundin..." (Hans Jacob Debes)
- Samrøður við formannin í Sosialistisk Ung, Unga Tjóðveldi, HUXA....
- Blaðgreinin, "....." í Sosialinum (20.11.2014)....
- Dokumentarsendingin: "Jóannes Patursson" (KVF 2016)
- .....
- .....

2. Próvtøkuspurningur úr kendum tilfari

2.1 Leisturin í seinna partinum av próvtøkuni:

- Samtala millum próvtakara og próvhoyrara, sum við støði í próvtøkuspurningunum knýtir seg til tekst og keldur úr skjalfestari undirvísingargongd í 9. flokki.
- Samtalan tekur støði í próvtøkuspurningi úr kendum tilfari, sum próvtakarin fær við lutakasti beint eftir, at fyrri próvtøkuparturin er av.
- Próvtakarin fær onga fyrireikingartíð.
- Seinni parturin av próvtøkuni er 5-7 minuttir.
- Próvtøkuspurningur skal verða úr øðrum yvirskipaðum høvuðsevni enn tí, sum próvtakarin hevur valt at hugsavna seg um í sjálvvalda evninum.
- Próvhoyrari og próvdómari kunnu seta dýpandi spurningar.

Próvtøkuspurningurin skal vera kveikjandi, og hann skal hava týðiligt samband við skjalfesta undirvísingargongd.

Próvhoyringin fer fram innan fyri teir karmar, ið próvtøkuspurningurin setur. Próvtakari og próvhoyrari kunnu taka onnur viðkomandi evni upp í samtaluna og gera samanberingar og metingar.

2.2 Próvtøkuspurningurin í kenda tilfarinum skal:

- Vera greitt orðaður.
- Hava samband við eitt hvørt høvuðsevni úr undirvísingini í 9. flokki.

- Vera á hóskaði torleikastigi og á 2-3 ymiskum torleikastigum, sum rúma hóskaði, tilgagaðar avbjóðingar til próvtakaran.
- Próvtøkuspurningarnir skulu endurspeгла mentanar- og samfelagsviðurskipti í Føroyum. T.e., at teir skulu fevna um somu temu, sum undirvísingin hevur fevnt um.
- Próvtøkuspurningurin skal vera próvtakaranum ókendur. Próvtøkuspurningarnir skulu vera fjølbroyttir og fevna um øll temu og allar undirvísingargongdir í 9. flokki, ið eru skjalfestar.

Dømi um próvtøkuspurning úr kendum tilfarI:

Sosiologi:

- 1) Hvussu vilt tú lýsa hugtakið *alheimserð*?
- 2) Hvussu sært tú demografiskar broytingar og alheimserðina (globaliseringina) í føroyska samfelagnum?
- 3) Hvørjar eru avbjóðingarnar hjá føroyskum myndugleikum viðvíkjandi hesum broytingum?